

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.1

ЛЕПЕЙ М.В.

МЕТА АРЕШТУ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті досліджено питання про застосування арешту майна з метою забезпечення: збереження речових доказів; спеціальної конфіскації; конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов) чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди. Сформульовано пропозиції виключити п. п. 1, 2 з ч. 2 ст. 170, п. п. 2, 3-1 з ч. 2 ст. 173 КПК. Констатується, що арешт майна варто застосовувати з метою відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину, забезпечення в майбутньому цивільного позову, виконання кримінального покарання у вигляді штрафу.

Ключові слова: *мета, арешт майна, речові докази, спеціальна конфіскація, конфіскація майна, цивільний позов.*

В статье исследован вопрос о применении ареста имущества с целью обеспечения: сохранения вещественных доказательств; специальной конфискации; конфискации имущества как вида наказания или как меры уголовно-правового характера в отношении юридического лица; возмещения ущерба, причиненного вследствие уголовного правонарушения (гражданский иск) и взыскания с юридического лица полученной неправомерной выгоды. Сформулированы предложения исключить п. п. 1, 2 из ч. 2 ст. 170, п. п. 2, 3-1 из ч. 2 ст. 173 УПК. Констатируется, то арест имущества следует применять с целью возмещения средств, израсходованных учреждением охраны здоровья на стационарное лечение лица, потерпевшего от преступления, обеспечения в будущем гражданского иска, выполнения уголовного наказания в виде штрафа.

Ключевые слова: *цель, арест имущества, вещественные доказательства, специальная конфискации, конфискации имущества, гражданский иск.*

This paper studied the application of seizure of property in order to provide: preservation of physical evidence; special confiscation; confiscation of property as a form of punishment or as a measure of criminal law in respect of the legal entity; compensation for damage caused as a result of a criminal offense (a civil action) and to recover from the legal person received illegal benefits. Proposals to eliminate item 1 and 2 of article 170, part 2, PP. 2 3-1 of Part 2 st. 173 Criminal Procedure Code. It is stated that the arrest of the property should be used to recover the funds spent on the establishment of health inpatient treatment the person of the victim of the crime, to ensure the future civil action, execution of criminal punishment in the form of fines.

Key words: *aim, seizure of property, evidence, special confiscation, confiscation of property, civil action.*

Вступ. Арешт майна є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, порядок застосування якого регламентований ст. ст. 170–175 глави 17 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК). Арештом майна є тимчасове, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом злочину, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна.

© ЛЕПЕЙ М.В. – здобувач кафедри кримінального процесу (Національна академія внутрішніх справ)

Стан наукового дослідження. Окремі аспекти арешту майна розглядали О.В. Білоус, О.М. Бондаренко, І.І. Войтович, І.В. Гловюк, Г.М. Куцкір, А.Е. Руденко, С.М. Смоков, О.Ю. Татаров, О.Г. Шило та інші науковці. Однак питання про мету арешту майна залишається недостатньо дослідженим після того, як ст. 170 КПК була викладена у новій редакції Законом України від 18 лютого 2016 р. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації» [1]. У пунктах 1–4 ч. 2 цієї статті передбачено, що арешт майна допускається з метою забезпечення: збереження речових доказів; спеціальної конфіскації; конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов) чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні мети застосування арешту майна у кримінальному процесі, яка визначена у ч. 2 ст. 170 КПК, та висловленні пропозицій щодо вдосконалення змісту цієї норми та ч. 2 ст. 173 КПК.

Результати дослідження.

1. Забезпечення збереження речових доказів.

Ч. 3 ст. 170 КПК визначає, що у випадку, передбаченому п. 1 ч. 2 цієї статті, арешт накладається на майно будь-якої фізичної чи юридичної особи за наявності достатніх підстав вважати, що воно відповідає критеріям, зазначеним у ст. 98 КПК. Йдеться про арешт майна, що має статус речового доказу.

Нами поділяється думка І.Л. Петрухіна, висловлена ще у радянській юридичній літературі, що потреба у накладенні арешту на речові докази (включаючи гроші та інші цінності, що нажиті злочинним шляхом) відсутня, оскільки вони вже вилучені, приєднані до справи, і тому немає небезпеки їх відчуження до постановлення вироку [2, с. 110].

Дійсно, ця небезпека відсутня, якщо вилучене майно, яке є речовим доказом, а тому немає необхідності в його арешті. Варто поновити порядок, передбачений ст. 79 КПК 1960 р. Під час досудового розслідування не ухвалювалося рішення про арешт вилучених речових доказів. Предмети, які мали цей статус, приєднувалися до кримінальної справи постановою слідчого, прокурора та зберігалися до набрання вироком законної сили або до закінчення строку оскарження постанови чи ухвали про закриття справи.

На наш погляд, необхідно виключити: п. 1 з ч. 2 ст. 170 КПК, відповідно до якого арешт майна допускається з метою забезпечення збереження речових доказів; п. 2 з ч. 2 ст. 173 КПК, у якому зазначено, що під час вирішення питання про арешт майна слідчий суддя, суд має враховувати можливість використання майна як доказу у кримінальному провадженні (якщо арешт майна накладається у випадку, передбаченому п. 1 ч. 2 ст. 170 КПК).

2. Забезпечення спеціальної конфіскації.

У ч. 4 ст. 170 КПК вказано, що у випадку, передбаченому п. 2 ч. 2 цієї статті, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або третьої особи за наявності достатніх підстав вважати, що воно підлягатиме спеціальній конфіскації у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК).

Згідно зі ст. 96-1 КК, спеціальна конфіскація полягає в примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом, за умови вчинення умисного злочину або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КПК, за які передбачено основне покарання у вигляді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого ч. 1 ст. 150, ст. 154, ч. 2 і 3 ст. 159-1, ч. 1 ст. 190, ст. 192, ч. 1 ст. ст. 204, 209-1, 210, ч. 4 ст. 1 і 2 ст. ст. 212, 212-1, ч. 1 ст. ст. 222, 229, 239-1, 239-2, ч. 2 ст. 244, ч. 1 ст. ст. 248, 249, ч. 4 ст. 1 і 2 ст. 300, ч. 1 ст. ст. 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, ст. 363, ч. 1 ст. ст. 363-1, 364-1, 365-2 КПК.

В абзаці 1 ч. 4 ст. 96-2 КК зазначено, що гроші, цінності, у тому числі кошти, що є на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, інше майно, зазначене в цій статті, підлягають спеціальній конфіскації у третьої особи, якщо вона набула таке майно від підозрюваного, обвинуваченого, особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність, або в стані неосудності, чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну вищу чи нижчу ринкової вартості, і знала або повинна була і могла знати, що таке майно відповідає будь-якій із ознак, зазначених у пунктах 1–4 ч. 1 цієї статті.

У пунктах 1–4 ч. 1 ст. 96-2 КК передбачено, що спеціальна конфіскація застосовується в разі, якщо гроші, цінності та інше майно: одержані внаслідок учинення злочину та/або є доходами від такого майна; призначалися (використовувалися) для шкідливого впливу на особу до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення; були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а в разі, коли його не встановлено, переходять у власність держави; були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби

чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

На нашу думку, немає необхідності у тому, щоб ухвалювати рішення про арешт майна, що підлягає спеціальній конфіскації, яке вже вилучено під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. У такому випадку відсутня небезпека приховування, знищення, відчуження цього майна до постановлення обвинувального вироку.

Вважаємо, що необхідно виключити: п. 2 з ч. 2 ст. 170 КПК, відповідно до якого арешт майна допускається з метою забезпечення спеціальної конфіскації; п. 3-1 з ч. 2 ст. 173 КПК, у якому зазначено, що під час вирішення питання про арешт майна слідчий суддя, суд має враховувати можливість спеціальної конфіскації майна (якщо арешт майна накладається у випадку, передбаченому п. 2 ч. 2 ст. 170 КПК).

3. Забезпечення конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи.

У ч. 5 ст. 170 КПК зазначено, що у випадку, передбаченому п. 3 ч. 2 цієї статті, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, за наявності достатніх підстав вважати, що суд у випадках, передбачених КК, може призначити покарання у вигляді конфіскації майна або застосувати до юридичної особи захід кримінально-правового характеру у вигляді конфіскації майна.

Зі змісту цієї норми можна дійти висновку, що слідчий зобов'язаний звернутися до слідчого судді з клопотанням про арешт майна, погодженим з прокурором, якщо особі повідомлено про підозру у вчиненні злочину, за яке КК передбачене покарання у вигляді конфіскації майна.

На слідчого також покладається обов'язок подати на розгляд слідчого судді погоджене з прокурором клопотання про арешт майна, якщо здійснюється провадження щодо юридичної особи та її уповноваженій особі вручено повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах цієї юридичної особи злочину, за який КК передбачено застосування до такої особи заходу кримінально-правового характеру у вигляді конфіскації майна.

Підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру визначені у ч. 1 ст. 96-3 КК. Ними є: 1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених у ст. ст. 209 і 306, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. ст. 369 і 369-2 КПК; 2) незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у ст. ст. 209 і 306, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-3, ч. ч. 1 і 2 ст. 368-4, ст. ст. 369 і 369-2 КПК; 3) вчинення її уповноваженою особою від імені юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених у ст. ст. 258-258-5 КПК; 4) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого зі злочинів, передбачених ст. ст. 109, 110, 113, 146, 147, ч. ч. 2-4 ст. 159-1, ст. ст. 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 КПК.

Про застосування до юридичної особи заходу кримінально-правового характеру у вигляді конфіскації майна мова йде у ст. ст. 109, 110, 113, 209, 258, 258-1, 258-2, 258-3, 258-4, 258-5, 260, ч. 3 ст. 262, ст. 306, ч. 4 ст. 368-4, ч. ч. 2-4 ст. 369, ч. 3 ст. 369-2, ч. ч. 2, 3 ст. 447 КК. Саме після вручення її уповноваженій особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах юридичної особи злочинів, передбачених цими статтями, слідчим суддею за ініціативою слідчого та прокурора має ухвалюватися рішення про арешт майна цієї особи.

4. Забезпечення відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов) чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

В абзаці 1 ч. 6 ст. 170 КПК вказано, що у випадку, передбаченому п. 4 ч. 2 цієї статті, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, фізичної чи юридичної особи, яка через закон несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого, засудженого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, а також юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, за наявності обґрунтованого розміру цивільного позову у кримінальному провадженні, а так само обґрунтованого розміру неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою, щодо якої здійснюється провадження.

Перелік учасників кримінального провадження, які мають право подати цивільний позов, визначений у ч. ч. 1-3 ст. 128 КПК. Це: 1) особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди; 2) законні представники неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними; 3) прокурор в інтересах держави, а також в інтересах громадян, які через фізичний чи матеріальний стан, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права.

Цивільний позов у кримінальному провадженні також має право пред'явити заклад охорони здоров'я або прокурор з метою відшкодування фактичних витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від кримінального правопорушення, хоча у ст. 128 КПК та інших статтях КПК про це не зазначено.

Про це вказано у п. 3 постанови Кабінету Міністрів України від 16 липня 1993 р. № 545 «Про затвердження Порядку обчислення фактичних витрат охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння та зарахування стягнення з винних осіб до відповідного бюджету і їх використання» [3], до якої внесені зміни постановою від 19 вересня 2012 р. № 868 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» [4].

Подання цивільного позову про відшкодування цих витрат обумовлене вимогами цивільного законодавства. У ст. 1206 Цивільного кодексу України передбачено, що кошти, витрачені закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи потерпілої від злочину, за винятком випадку завдання такої шкоди у разі перевищення меж необхідної оборони або в стані сильного душевного хвилювання, що раптово виникло внаслідок протизаконного насильства чи тяжкої образи з боку потерпілого, підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила злочин, у розмірі фактичних витрат. Якщо злочин вчинено неповнолітньою особою або суспільно небезпечно діянням вчинено малолітньою особою, витрати на лікування потерпілого відшкодовуються особами, визначеними ст. ст. 1178 і 1179 Цивільного кодексу України.

На нашу думку, недоліком нормативного регулювання є те, що у чинному КПК не йдеться про подання цивільного позову з метою відшкодування фактичних витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від кримінального правопорушення, а також його забезпечення.

КПК 1960 р. регламентував це питання. Так, ч. 1 ст. 93-1 КПК визначала, що за позовом закладу здоров'я, органу Міністерства фінансів України або прокурора стягуються судом у разі постановлення вироку кошти, витрачені закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину. Крім того, у ч. 1 ст. 29 КПК зазначалось, що за наявності достатніх даних про те, що понесені витрати закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочину, орган дізнання, слідчий, прокурор і суд зобов'язані вжити заходів до забезпечення цивільного позову.

Уявляється, що ст. 128 чинного КПК варто доповнити нормою, що заклад здоров'я, орган Міністерства фінансів України або прокурор пред'являє до підозрюваного, обвинуваченого або фізичної або юридичної особи, яка через закон несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану його діями (бездіяльністю), цивільний позов про відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину.

Доцільно також доповнити п. 5 ч. 2 ст. 170 КПК, що арешт майна допускається з метою відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину. Крім того, ч. 6 цієї статті варто доповнити нормою такого змісту: «У випадку, передбаченому пунктом 5 частини другої цієї статті, арешт накладається на майно підозрюваного, обвинуваченого, фізичної чи юридичної особи, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого, за наявності обґрунтованого розміру цивільного позову про відшкодування коштів, витрачених закладом охорони здоров'я на стаціонарне лікування особи, потерпілої від злочину».

Відповідно до ч. 1 ст. 125 КПК 1960 р. арешт на майно накладався для забезпечення в майбутньому цивільного позову. Ст. 170 чинного КПК також доцільно доповнити таким положенням. Слідчий за погодженням прокурора має звернутися до слідчого судді з клопотанням про арешт майна, щоб він ухвалив рішення про застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження, якщо потерпілий подав заяву про вчинене кримінальне правопорушення, а особі, яка його вчинила, повідомлено про підозру.

Обґрунтування цієї пропозиції полягає у тому, що відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 56 КПК потерпілий має право на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди у порядку, передбаченому законом. Слідчий зобов'язаний забезпечити це право. Формою такого гарантування і є арешт майна для забезпечення в майбутньому цивільного позову.

Згідно з п. 4 ч. 2 ст. 170 КПК арешт майна допускається з метою забезпечення стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди. Що ж треба розуміти під такою вигодою та коли саме вона може бути отримана уповноваженою особою юридичної особи.

Визначення неправомірної вигоди надано у примітці до ст. 364-1 КК: «У статтях 364, 364-1, 365-2, 368, 369, 369-2 та 370 КПК під неправомірною вигодою треба розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав».

Виходячи зі змісту ст. 96-3 КК, можна стверджувати, що юридична особа може отримати неправомірну вигоду у разі вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах цієї особи злочинів, передбачених ст. ст. 369, 369-2 КПК. Саме з метою забезпечення стягнення з юридичної особи цієї вигоди відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 170 КПК допускається арешт майна.

Як вже відмічалось, п. 4 ч. 2 ст. 170 КПК визначає, що арешт майна допускається з метою забезпечення відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов) чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

Отже, у цьому пункті фактично йдеться про дві мети застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження. Варто погодитися з думкою І.В. Гловюк, яка вказує «на необхідність поділу мети відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди на дві окремі, та, відповідно, диференціювати і коло осіб, на майно яких накладається арешт, і суб'єктів ініціації, і вимоги до клопотання» [5, с. 157].

Окремі науковці вважають, що варто розширити мету арешту майна. Так, наприклад, Д.О. Пилипенко обґрунтовує «доцільність використання заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді арешту майна підозрюваного, обвинуваченого для виконання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим» [6, с. 4].

Ми не погоджуємось із цією пропозицією. По-перше, якщо є фактичні підстави для арешту майна, то рішення про його застосування має прийматися ще до укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим. По-друге, у разі, якщо не виконана ця угода у частині строку та розміру відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, потрібно вживати дії, передбачені ст. 476 КПК, а не вирішувати питання про арешт майна.

Під час дії КПК 1960 р. О.В. Верхогляд-Герасименко висловила пропозицію щодо доповнення КПК положенням, відповідно до якого накладення арешту на майно застосовується з метою забезпечення виконання покарання у вигляді штрафу [7, с. 66].

На наш погляд, ч. 2 ст. 170 чинного КПК також потрібно доповнити пунктом, що арешт майна допускається з метою забезпечення виконання покарання у вигляді штрафу. Крім того, доцільно доповнити ч. 2 ст. 173 КПК пунктом, що під час вирішення питання про арешт майна слідчий суддя, суд має враховувати наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення (якщо арешт майна накладається з метою забезпечення виконання покарання у вигляді штрафу).

У ч. 2 ст. 53 КК встановлений значний розмір штрафу. Ухвалюючи рішення про застосування до засудженого покарання у вигляді штрафу, суд має бути впевнений у тому, що він буде сплачений. Забезпечуватиме це арештоване майно. Якщо засуджений не сплатить штраф, це майно потрібно реалізовувати. У випадку його сплати арештоване майно потрібно повернути власнику.

На думку Л.Д. Удалової та І.Й. Гаюр, варто накладати арешт на майно для забезпечення грошового стягнення. Це має бути можливим у випадках, коли таке стягнення застосовується до: «1) поручителя при обранні запобіжного заходу у вигляді особистої поруки; 2) осіб, які взяли на себе зобов'язання щодо нагляду за неповнолітнім обвинуваченим при обранні запобіжного заходу у вигляді відання неповнолітнього під нагляд. При цьому ці особи повинні нести матеріальну відповідальність за дії обвинуваченого» [8, с. 34–35].

Ця пропозиція викликає заперечення. Якщо особа несе матеріальну відповідальність за дії підозрюваного, обвинуваченого, то арешт на її майно має бути накладений незалежно від того, чи є ця особа поручителем, чи взяла на себе зобов'язання щодо нагляду за неповнолітнім обвинуваченим, обираючи запобіжний захід у вигляді передавання його під нагляд.

У науці кримінального процесу також відмічалось, що накладення арешту на майно обвинуваченого повинно мати за мету забезпечення виконання вироку суду у частині стягнення судових витрат [9, с. 9].

Висновки. Вважаємо, що реалізація цієї пропозиції приведе до невиправданого обмеження права особи володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Такі витрати, які визначені ст. 118 КПК, пов'язані зі здійсненням будь-якого кримінального провадження. Отже, рішення про арешт майна потрібно буде приймати незалежно від того, чи завдана кримінальним правопорушенням потерпілому шкода, чи може бути призначено покарання у вигляді конфіскації майна та застосована спеціальна конфіскація.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення процедури арешту майна та інституту спеціальної конфіскації : Закон України від 18 лютого 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 11. – Ст. 127.
2. Петрухин И.Л. Личная жизнь: пределы вмешательства / И.Л. Петрухин. – М. : Юрид. лит., 1989. – 192с.
3. Про затвердження Порядку обчислення фактичних витрат охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння та зарахування стягнення з винних осіб до відповідного бюджету і їх використання : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 липня 1993 р. № 545 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/545-93-%D0%BF>.
4. Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України : Постанова Кабінету

Міністрів України від 19 вересня 2012 р. № 868 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/868-2012-%D0%BF>.

5. Гловюк І.В. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження: аналіз новел / І.В. Гловюк // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук. – 2016. – № 8. – С. 155–160.

6. Пилипенко Д.О. Потерпілий як суб'єкт реалізації функції обвинувачення у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Д.О. Пилипенко. – Донецьк, 2014. – 18 с.

7. Верховляд-Герасименко О.В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу : [монографія] / О.В. Верховляд-Герасименко. – Х. : Вид-во «Юрайт», 2012. – 216 с.

8. Удалова Л.Д. Накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого : [навч. посіб.] / Л.Д. Удалова, І.Й. Гаюр. – К. : КНТ, 2012. – 168с.

9. Гаюр І.Й. Накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / І.Й. Гаюр. – К., 2011. – 20 с.

УДК 343.1

МАСКАЛЮК І.І.

ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ ЯК РІЗНОВИД ВТРУЧАННЯ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Досліджено питання про сутність такої негласної слідчої (розшукової) дії, як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, ухвалення рішення про її проведення.

Ключові слова: зняття інформації, транспортна телекомунікаційна мережа, слідчий суддя.

Исследован вопрос о сущности такого негласного следственного (розыскного) действия, как снятие информации с транспортных телекоммуникационных систем, принятия решения о его проведении.

Ключевые слова: снятие информации, транспортная телекоммуникационная систем, следственный судья.

The question about the nature of such tacit investigative (detective) acts as the interception of telecommunications transport networks, the decision to carry it out.

Key words: interception, transport telecommunications network, investigating judge.

Вступ. Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 7, ст. 14 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) однією із загальних засад кримінального провадження є таємниця спілкування. Зміст цієї засади полягає в тому, що під час кримінального провадження кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, інших форм спілкування. Втручання в таємницю спілкування можливе лише на підставі судового рішення у випадках, передбачених Кодексом, з метою виявлення та запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину, встановлення його обставин, особи, яка вчинила злочин, якщо в інший спосіб неможливо досягти цієї мети. Інформація, отримана внаслідок втручання у спілкування, не може бути використана інакше як для вирішення завдань кримінального провадження.

Порядок втручання у приватне спілкування регламентує параграф 2 глави 21 КПК. У ч. 4 ст. 258 Кодексу зазначено, що таким втручанням є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасни-

---

© МАСКАЛЮК І.І. – здобувач кафедри кримінального процесу (Національна академія внутрішніх справ)